

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA LUBLIN**

z dnia 23 grudnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016-2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515), art. 92 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1445), art. 6 ust. 2 pkt 1, ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390), art. 1 ust. 1, art. 2 ust. 1 pkt 7, art. 4¹ ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r. poz. 1286) – Rada Miasta Lublin uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016 – 2020 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Lublin.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2016 roku.

Przewodniczący Rady Miasta
Lublin

Piotr Kowalczyk

Załącznik do Uchwały
Nr
Rady Miasta Lublin
z dnia

Miejski Program Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Lublinie
na lata 2016-2020

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	3
I. PODSTAWY PRAWNE	5
II. PRZEMOC W RODZINIE	7
III. SKALA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE.....	9
3.1. Analiza danych sprawozdawczych z realizacji Programu w latach 2012-2014.....	9
3.2. Stan zasobów.....	21
3.2.1. Zasoby instytucjonalne.....	21
3.2.2. Potencjał w sferze zasobów ludzkich.....	23
3.3. Wnioski.....	23
IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	24
4.1. Kierunki działań.....	24
V. CELE PROGRAMU	25
VI. ZADANIA DO REALIZACJI	25
VII. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ	34
VIII. ŚRODKI FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU	34

WSTĘP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Przepis art. 33 Konstytucji wskazuje ponadto, że kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym, zaś zgodnie z art. 72 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest zatem ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych.

Realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy do zadań gminy i powiatu na zasadach określonych m.in. w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Opracowanie i realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest zadaniem własnym gminy wynikającym z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Powyższy akt prawny określa również szczegółowo zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie z definicją, zawartą w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie - przemoc w rodzinie jest to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Inaczej mówiąc przemoc jest: intencjonalna, narusza prawa i dobra osobiste drugiego człowieka, utrudnia samoobronę z uwagi na wyraźną asymetrię sił, powoduje szkody fizyczne i psychiczne – cierpienie i ból.

Żaden człowiek nie powinien i nie może być narażony na przemoc w rodzinie. Dlatego też kwestia ta stanowi ogromne wyzwanie dla służb i instytucji zainteresowanych losem osób zagrożonych przemocą lub już jej doświadczających oraz zaspokojeniem potrzeb i praw tych osób. Duże znaczenie w przypadku zagrożenia przemocą mają przede wszystkim działania profilaktyczne, które zaszczepione odpowiednio wcześniej dają szansę na uniknięcie głębokiego kryzysu w rodzinie.

Nadrzędnym działaniem są nie tylko oddziaływania profilaktyczne, ale również szybkie rozpoznanie zjawiska przemocy w rodzinie, a następnie przywrócenie osobom doświadczającym przemocy zdolności w zakresie godnego i bezpiecznego funkcjonowania w rodzinie. Dlatego też zakłada się aktywne włączenie w realizację Programu wszelkich służb mających styczność w codziennej pracy z rodziną. Ważnym elementem rozwoju systemu

ochrony i pomocy jest z jednej strony kompleksowe wsparcie osób zagrożonych przemocą, z drugiej zaś reintegracja i praca nad sprawcą stosującym przemoc.

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie jest procesem wymagającym czasu, wysiłku, nakładów finansowych, zaangażowania wielu służb, a także zmiany świadomości społecznej.

Celem strategicznym Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar i świadków przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy. Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewnienie dostępności pomocy osobom i rodzinom z problemem przemocy domowej, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie oraz edukację i profilaktykę mieszkańców Lublina.

Odbiorcy Programu

Program skierowany jest do mieszkańców Lublina, w tym:

1. Osób zagrożonych przemocą w rodzinie
2. Osób doświadczających przemocy w rodzinie
3. Osób stosujących przemoc w rodzinie
4. Świadców przemocy w rodzinie
5. Podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, których obszarem działania jest Miasto Lublin

Realizatorzy Programu

Program będzie realizowany przez instytucje i organizacje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Zespół Interdyscyplinarny
- Urząd Miasta Lublin
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, w tym Specjalistyczną Poradnię dla Rodzin i Sekcję ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie
- Sądy Rejonowe w Lublinie
- Prokuratury Rejonowe w Lublinie
- Komendę Miejską Policji w Lublinie
- Straż Miejską w Lublinie
- Placówki oświatowe, w tym poradnie psychologiczno-pedagogiczne
- Placówki służby zdrowia
- Organizacje pozarządowe
- Areszt Śledczy

➤ **Inne podmioty**

Opracowanie Programu poprzedzone zostało rozpoznaniem skali zjawiska przemocy w Lublinie przygotowanym na podstawie danych gromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny na przestrzeni lat 2011-2014, w ramach realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2011-2015.

Realizacja Programu powinna przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy w Lublinie.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie przygotowany na lata 2016-2020. Zakreślone w nim cele i kierunki działania mają charakter ramowy i mogą podlegać modyfikacjom.

Zespół opracowujący Program

Agnieszka Zielińska – Dyrektor Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie, przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego;

Katarzyna Raczyńska – Kierownik Referatu ds. rozwiązywania problemów uzależnień Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin;

Norbert Pędzisz – Kierownik Działu ds. pomocy środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie;

Asp. Irmina Łakota – asystent Zespołu ds. Nietletnich i Patologii Komendy Miejskiej Policji w Lublinie;

Agnieszka Rojowska – Zastępca Kuratora Okręgowego w Lublinie;

Dorota Kawa – prokurator Prokuratury Okręgowej w Lublinie.

I. PODSTAWY PRAWNE

1. Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzona w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz. U. z 2015 r. poz 398)
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (j.t. Dz. U. z 2015 poz. 1390)
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz. U. z 2015 poz. 1286).
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j.t. Dz. U. 2015 poz. 163 z późn. zm).
5. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przyjęty Uchwałą Nr 76/2014 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r.

6. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016 przyjęty Uchwałą Nr XLIV/674/2014 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 kwietnia 2014 r.
7. Uchwała Nr 1021/XXXIX/2014 Rady Miasta Lublin z dnia 13 marca 2014r w sprawie „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin 2014 – 2020
8. Uchwała Nr 1222/XLVI/2014 Rady Miasta Lublin z dnia 20 listopada 2014 r. w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2015 rok z późn. zm.
9. Uchwała Nr 1221/XLVI/2014 Rady Miasta Lublin z dnia 20 listopada 2014 r. w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje pojęcie przemocy w rodzinie, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy. Określa zasady postępowania wobec osób doznających przemocy oraz wobec jej sprawców, a dla samorządu gminnego i powiatowego zadania do realizacji.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
4. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

1. Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
2. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia.
4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1. Tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
2. Opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

II. PRZEMOC W RODZINIE

Mówiąc o zjawisku przemocy oraz o sposobach jej przeciwdziałania, a także pomocy ofiarom i sprawcom, konieczne jest na wstępie zdefiniowanie najważniejszych pojęć związanych z tym zagadnieniem. Najczęściej stosowana definicja przez osoby zajmujące się pomocą ofiarom określa przemoc domową jako: *działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi siły lub władzy, godzące w ich prawa lub dobra osobiste.*

Definicję osoby najbliższej znajdujemy zarówno w art. 115 § 11 Kodeksu karnego (Dz. U. z 1997 Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), jak i w art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Osobami najbliższymi są: małżonek, dzieci, rodzice, rodzeństwo, powinowaci, przysposobieni oraz ich małżonkowie, osoby pozostające we wspólnym pożyciu, a także inne osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów:

- **Przemoc fizyczna** – w swej czynnej postaci przybiera działania bezpośrednie z użyciem siły, których rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie, np. popychanie, obezwładnienie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, duszenie, oblewanie wrzątkiem lub substancjami żrącymi, użycie broni. Forma bierna przemocy fizycznej przejawia się w zakazach mówienia, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych lub zamknięciu osoby doznającej przemocy w areszcie domowym.
- **Przemoc psychiczna** – to działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby, wykorzystujące różnorodne mechanizmy psychologiczne, np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągła krytyka, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, szantażowanie, odmawianie pożywienia, zmuszanie do wykonywania upokarzających czynności, sprowadzanie do domu osób nieakceptowanych przez domowników. Przemoc psychiczna może polegać również

na niszczeniu przedmiotów mających wartość dla osoby poniżanej, zmuszaniu jej do opuszczania domu itp. Przemoc psychiczna nie pozostawia śladów widocznych „gołym okiem”, nie ma dla niej skali aby można było ustalić rozmiar krzywdzenia psychicznego.

- **Przemoc seksualna** – to zmuszenie osoby (ofiary) do aktywności seksualnej wbrew jej woli, bez pytania o jej zgodę, jak również w sytuacji gdy obawia się odmówić sprawcy. Przymus polega na bezpośrednim użyciu siły fizycznej przez sprawcę, na groźbach użycia siły lub emocjonalnym szantażu. W przypadku dzieci częściej używa się określenia dziecko wykorzystywane seksualnie. Dziecko wykorzystywane seksualnie to każda jednostka ludzka w wieku bezwzględnej ochrony, którą osoba dojrzała seksualnie naraża na jakąkolwiek aktywność natury seksualnej, której intencją jest seksualne zaspokojenie osoby dorosłej. W Polsce określono ten wiek na 15 lat. Oznacza to, że każdy kontakt o charakterze seksualnym osoby dorosłej z osobą poniżej 15 roku życia jest wykorzystaniem seksualnym, nawet, jeśli dziecko wyraziło zgodę na kontakt seksualny.
- **Przemoc ekonomiczna** – działanie mające na celu doprowadzenie do całkowitego uzależnienia finansowego ofiary od sprawcy. Przykładem przemocy ekonomicznej jest odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie ofierze podjęcia pracy, niezaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych rodzinie, okradanie, zmuszanie do zaciągania kredytów bądź pożyczek wbrew woli np. współmałżonka.
- **Zaniedbanie** – zjawisko społeczne, które odnosi się w szczególności do relacji opartej na zależności w szczególności: rodzic - dziecko, opiekun – osoba nieporadna (z uwagi na wiek lub niepełnosprawność). Charakteryzuje je niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizjologicznych i emocjonalnych osoby zależnej oraz brak zapewnienia właściwej uwagi, troski, opieki ze strony osób najbliższych.

Cechą charakterystyczną zjawiska przemocy w rodzinie jest tendencja do powtarzania się pewnych prawidłowości nazwanych cyklem przemocy. W cyklu przemocy obserwuje się następujące po sobie fazy:

- **Faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, charakteryzuje się on wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych.
- **Faza ostrej przemocy** – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji na ofierze. W tej fazie najczęściej dochodzi do interwencji, ofiary pod wpływem silnych emocji spowodowanych doznana krzywdą decydują się wezwać pomoc, złożyć zawiadomienie na policję, podjąć inne działania.
- **Faza miodowego miesiąca** – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, miłości. Sprawca obiecuje poprawę, deklaruje, że nigdy się to nie powtórzy, jest miły i troskliwy. Ofiara wbrew zdrowemu rozsądkowi i wcześniejszym doświadczeniom wierzy sprawcy, ponieważ pragnie by to była prawda. W tej fazie wycofuje

się z wcześniej podjętych działań, rezygnuje z pomocy, wycofuje skargi. Stopniowo sprawca przestaje być miły, napięcie ponownie narasta i faza kończy się nawrotem przemocy spowodowanym wzrostem napięcia.

Wraz z upływem czasu faza miodowego miesiąca ulega skróceniu, a akty przemocy stają się coraz bardziej brutalne i niebezpieczne dla ofiary.

Podstawą do podejmowania działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest świadomość, że:

1. Najważniejsze jest bezpieczeństwo ofiary i zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna.
2. Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca.
3. Zrozumiałe są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osoby doświadczającej przemocy, bowiem jest to jeden z objawów doznawanych urazów oraz konsekwencja bycia ofiarą przemocy w rodzinie.

Stosowanie przemocy wobec osób najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu kwalifikowanym z art. 207 ustawy Kodeks karny (Dz. U. z 1997 Nr 88, poz. 553 z póź. zm.), który stanowi:

- § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.*
- §2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.*
- §3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.*

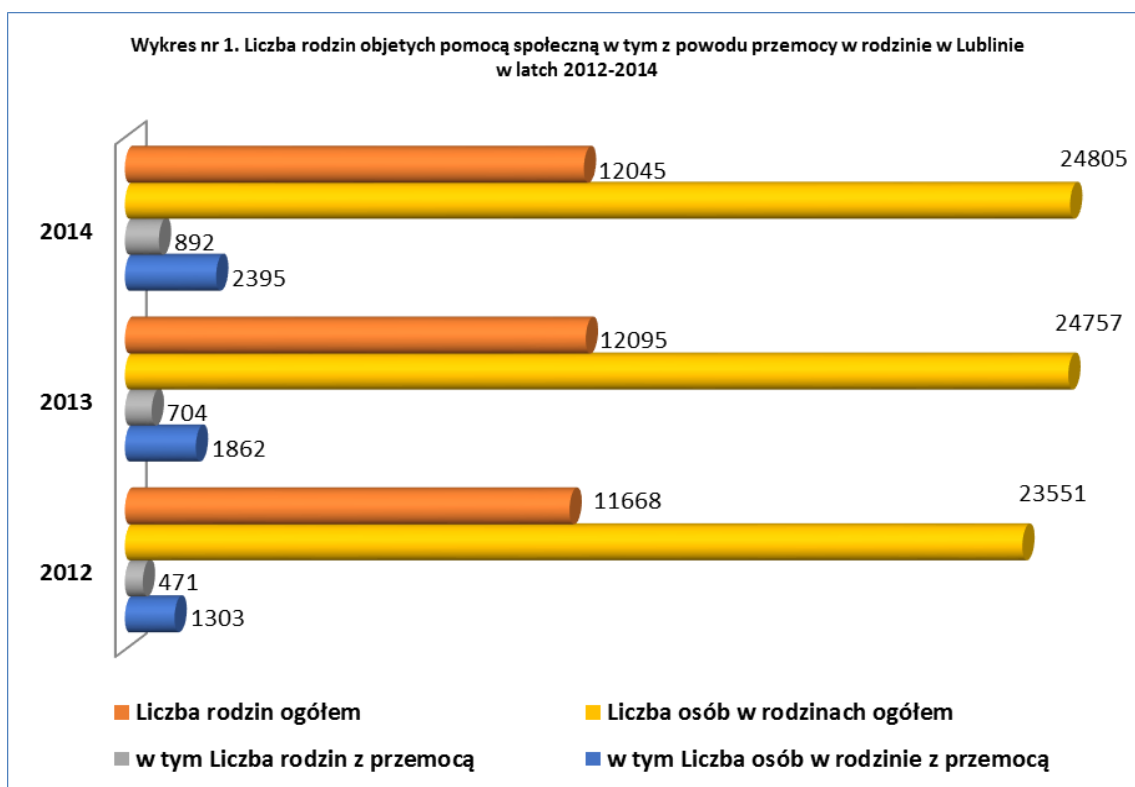
III. SKALA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE

3.1. Analiza danych sprawozdawczych z realizacji Programu w latach 2012-2014

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań konieczne jest zdiagnozowanie i stałe monitorowanie rzeczywistego rozmiaru zjawiska przemocy w rodzinie. Diagnoza została przeprowadzona na podstawie danych przedstawionych w sprawozdaniach z realizacji zadań w ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie za lata 2012- 2014. Jednoznaczne określenie skali przemocy w rodzinie jest trudne ponieważ

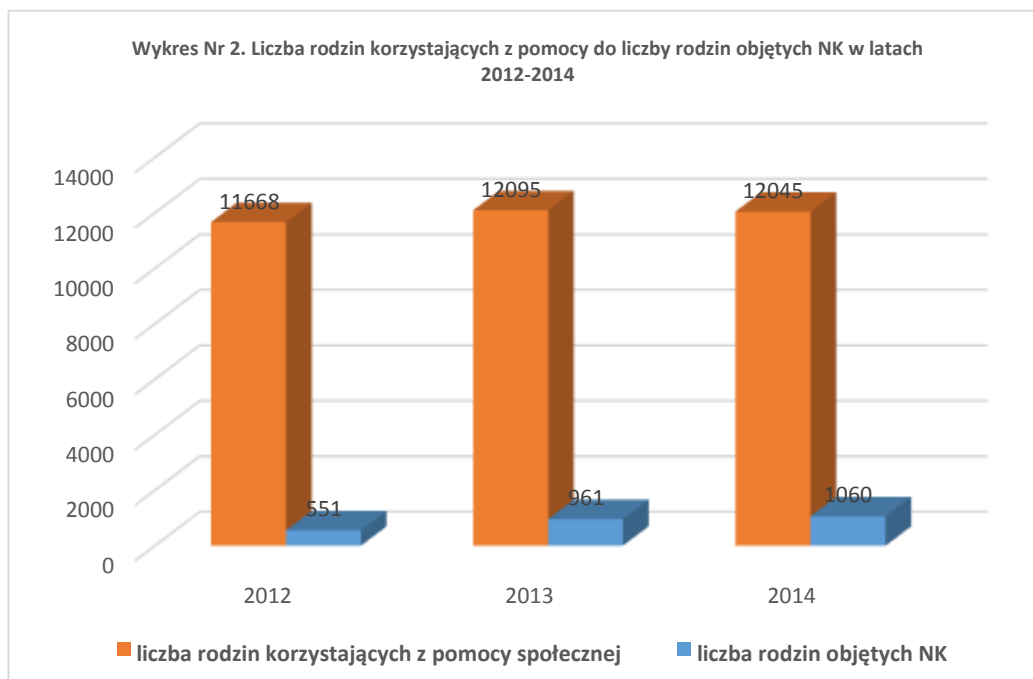
dane zgromadzone przez instytucje i podmioty, które w swojej działalności mają bezpośredni lub pośredni kontakt z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie (organizacje pozarządowe, ośrodki pomocy społecznej, sądy, policja, prokuratury, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, ośrodki wsparcia) stosują różne formy typologii i klasyfikacji danych.

Ze względu na specyfikę przemocy oszacowanie jej skali nie jest łatwym zadaniem. Trudno jednoznacznie określić liczbę ofiar przemocy, które w wielu przypadkach nie składają zawiadomienia o przestępstwie z różnych powodów m.in. obawy przed sprawcą, brakiem wiary w możliwość skutecznego działania wymiaru sprawiedliwości, chęci zapomnienia o doznanej krzywdzie, ochrony sprawców lub osób z nimi związanych przed cierpieniem, wstydu, obawy przed wykluczeniem społecznym i innych czynników. Przedstawione czynniki powstrzymujące przed składaniem zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, odgrywają szczególną rolę w obliczu czynów popełnianych przez osoby bliskie i znajome. Z tego też względu można przypuszczać, że znaczna liczba przypadków przemocy w rodzinie pozostaje nieujawniona.

Opracowanie własne na podstawie danych MOPR

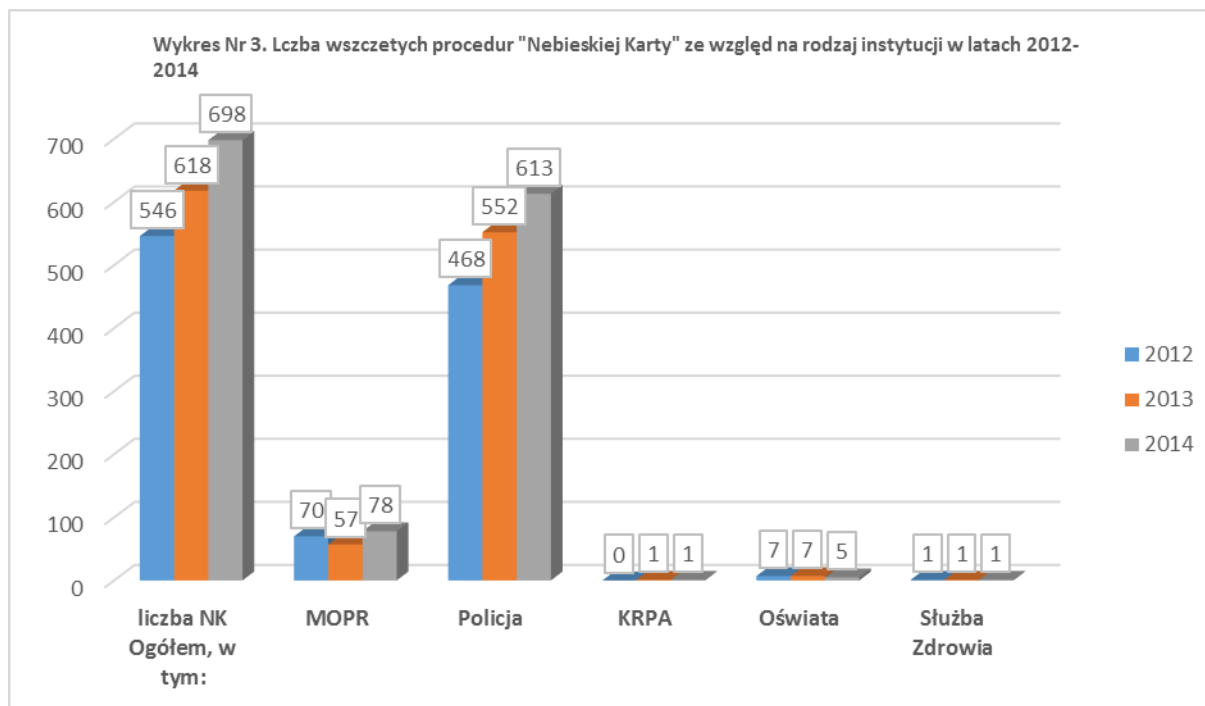
Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka waha się pomiędzy **11668** w 2012 roku a **12045** w 2014 roku. W odniesieniu do liczby rodzin korzystających z pomocy Ośrodka z powodu trudnej sytuacji związanej z przemocą w rodzinie, można zauważyć wyraźny wzrost liczby rodzin z **471** w 2012 roku, do **704** w 2013 oraz **892** w 2014 (o **233** rodziny więcej w roku 2013 w porównaniu z rokiem 2012 i o **188 rodzin** w porównaniu z rokiem 2014 do 2013).

Opracowanie własne na podstawie danych MOPR

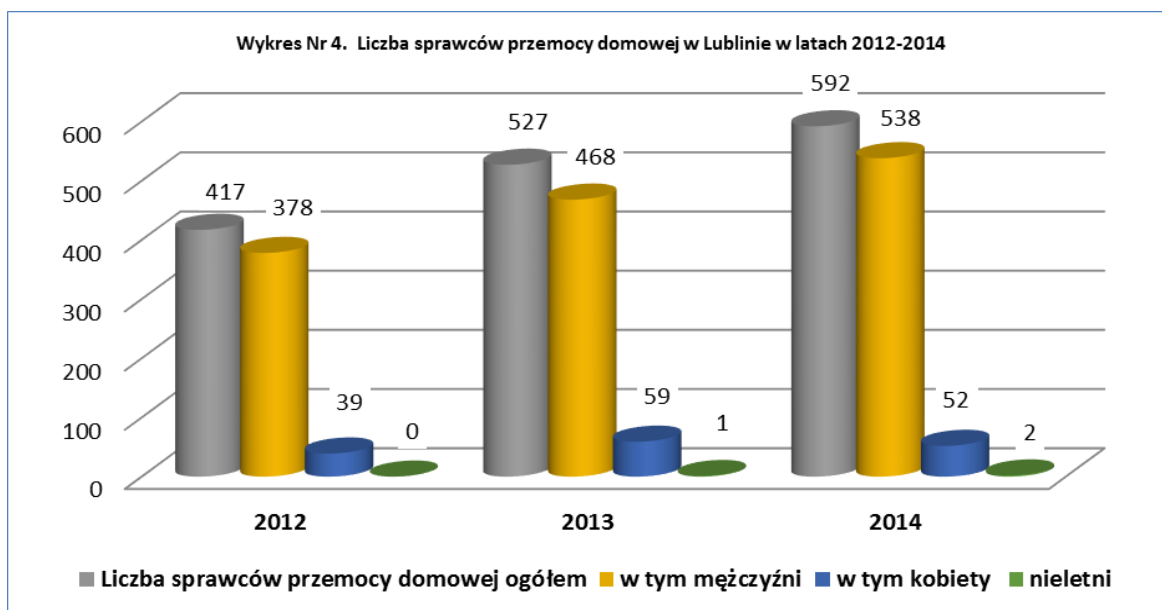
Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem społecznym towarzyszącym ludziom od początku istnienia instytucji rodziny. Na przestrzeni lat różna była akceptowalność tego zjawiska, natomiast nie ma wątpliwości, że przemoc dotyka zwykle osoby najsłabsze, tj. dzieci, kobiety, a także osoby starsze bądź niepełnosprawne.

Wykres nr 2 wskazuje jak na przestrzeni lat 2012-2014 wzrasta liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” (od **551** w 2012 roku do **1060** w 2014) pomimo tego, iż liczba rodzin ogółem korzystających z pomocy społecznej nie ulega znacznej zmianie (od **11668** w 2012 roku do **12045** w 2014 roku). Przyczyn tego zjawiska należy szukać w dysfunkcjach życia rodzinnego, nieodpowiednim środowisku wychowawczym oraz transformacji ustrojowej stwarzającej szereg zagrożeń społecznych.

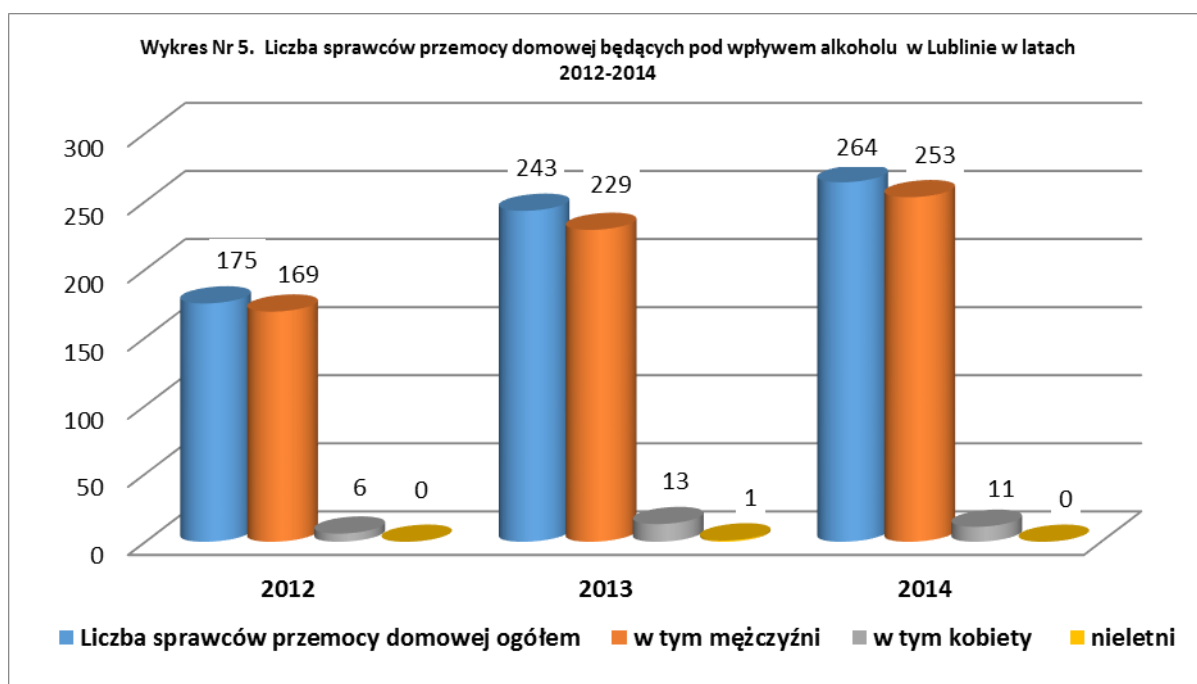
Opracowanie własne na podstawie danych MOPR

Procedurę „Niebieskie Karty” prowadzoną w latach 2012-2014 przedstawia **Wykres nr 3**. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. określa, które instytucje mogą wszcząć procedurę „Niebieskie Karty”. Z dokonanej analizy wynika, że najwięcej Niebieskich Kart jest zakładanych przez Policję (od **468** w roku 2012 do **613** w 2014), co stanowi około **85%** ogółu wszystkich prowadzonych kart. Drugą w kolejności instytucją realizującą procedurę „Niebieskie Karty” jest MOPR (od **70** w roku 2012 do **78** w roku 2014). Liczba ta stanowi blisko **11%** ogółu sporządzonych Niebieskich Kart. Kolejne instytucje to Oświata i Służba Zdrowia. Najmniej działań w przedstawionym zakresie realizowała Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie, gdzie w omawianym okresie jedynie w **2** przypadkach rozpoczęto procedurę „Niebieskie Karty”.

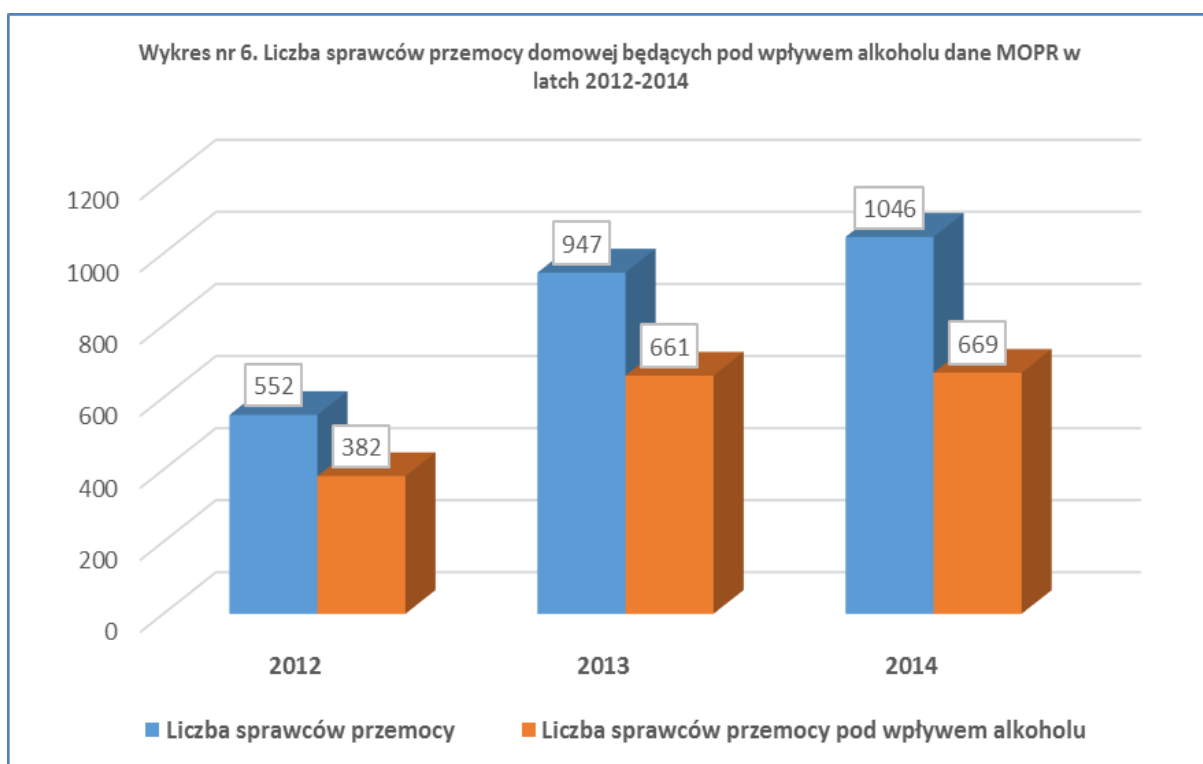
Opracowanie własne na podstawie danych Policji

Wzrost liczby przypadków przemocy w rodzinie pociąga za sobą wzrost liczby osób pokrzywdzonych oraz sprawców przemocy. Dane statystyczne zgromadzone przez Policję wskazują, że na przestrzeni lat 2012-2014 wzrasta liczba sprawców przemocy (**417, 527, 592**). Corocznie wskaźnik wzrostu kształtuje się na poziomie **od 0,1 do 0,2%**. Z dokonanej analizy wynika, że w przeważającej większości sprawcami przemocy są mężczyźni, kobiety stanowią około **10%** ogółu sprawców przemocy, a ich liczba na przestrzeni lat 2013-2014 jest na bardzo zbliżonym poziomie. W 2012 roku zanotowano o **20** przypadków mniej niż w stosunku do roku następnego, w których kobiety były sprawcami.

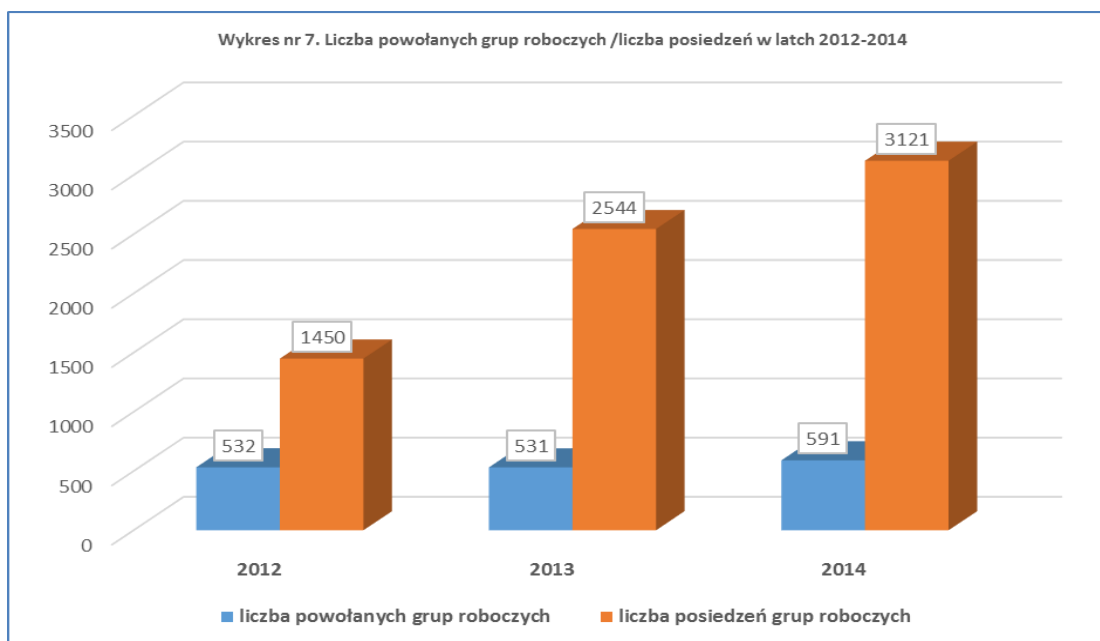
Opracowanie własne na podstawie danych Policji

Wykres nr 5 obrazuje liczbę sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu z podziałem na płeć oraz osoby nieletnie. Wzrost ogólnej liczby przypadków przemocy w rodzinie wpływa bezpośrednio na wzrost liczby jej sprawców: w roku 2012 – 175 sprawców, w roku 2014r – odpowiednio 264. W roku 2014 na terenie Lublina 253 mężczyzn dopuściło się stosowania przemocy wobec osób najbliższych, co w porównaniu do analogicznego okresu roku 2013 i 2012 wskazuje na tendencję wzrostową odpowiednio o 1,35% oraz 1,1%. W przypadku kobiet sprawców przemocy w rodzinie zanotowany został spadek w roku 2014 o 2 przypadki w stosunku do roku 2013. Odnotowano również wzrost liczby kobiet sprawców przemocy o 7 przypadków w okresie 2012-2013 roku. Zanotowano 1 przypadek nieletniego sprawcy przemocy w roku 2013.

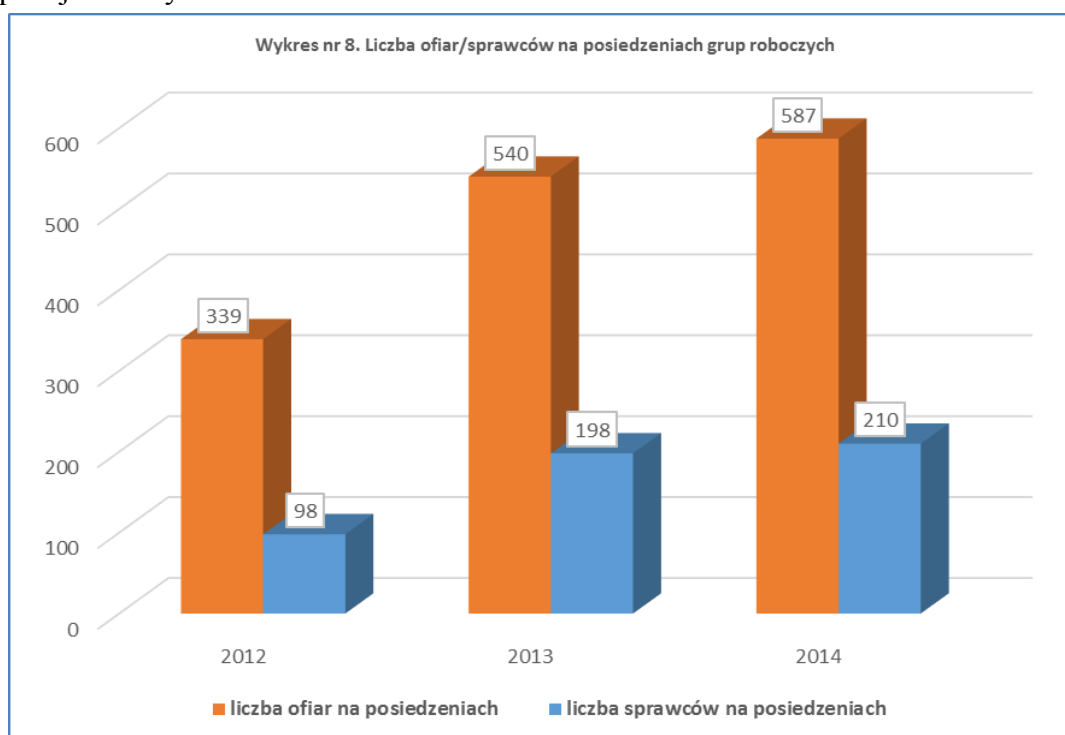
Opracowanie własne na podstawie danych MOPR

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie **wykres nr 6** wskazują, że przemoc wobec osób najbliższych najczęściej stosowana jest przez sprawców znajdujących się w stanie nietrzeźwości. Na uwagę zasługuje fakt, iż w analizowanym okresie nastąpił wzrost ogólnej liczby sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu z 382 przypadków w 2012r. do 669 przypadków w roku 2014, co stanowi wzrost o 43% przypadków.

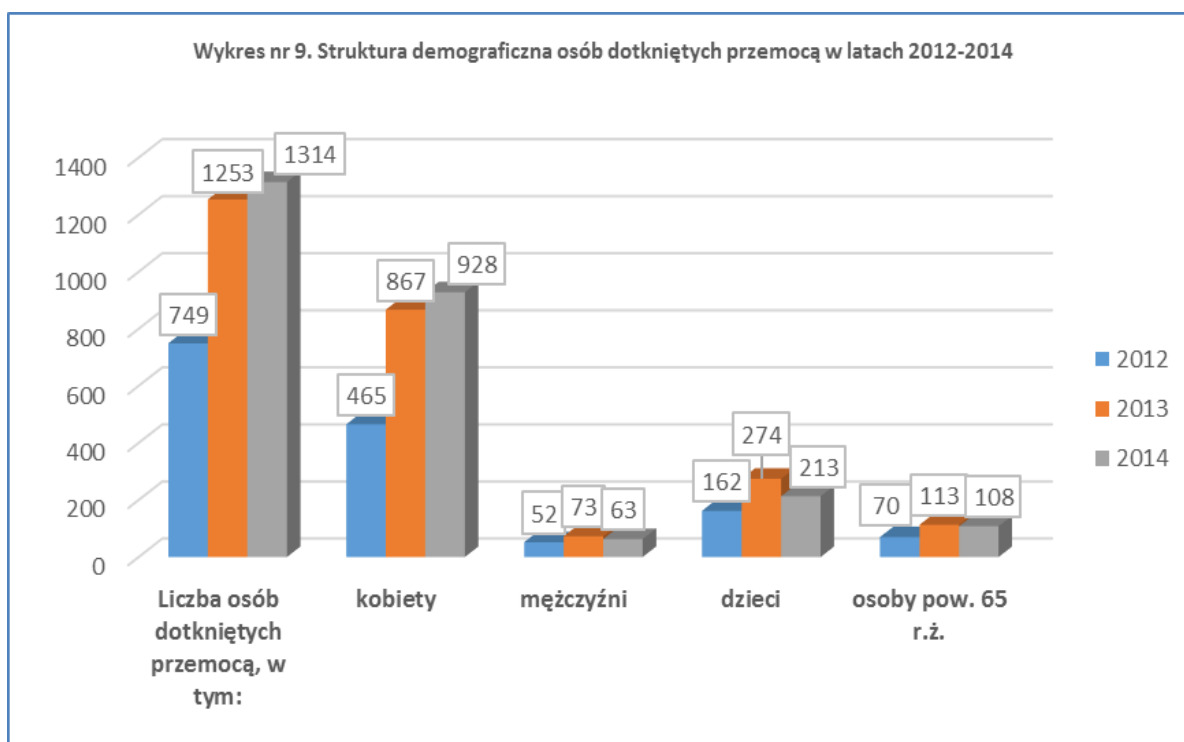
Opracowanie własne na podstawie danych MOPR

Zgromadzony materiał pozwala zaobserwować, że w omawianym okresie bardzo wyraźnie wzrasta liczba posiedzeń grup roboczych (od **1450** w 2012 roku do **3121** w 2014) tj. o blisko **54%** w stosunku do roku 2012 przy czym liczba powołanych grup roboczych prezentuje się na podobnym poziomie (od **532** w 2012 roku do **591** w 2014 roku). Świadczyć to może o tym, jak duża jest potrzeba wsparcia, poradnictwa i zintensyfikowania oddziaływań w środowiskach uwikłanych w sytuację przemocy w rodzinie, jak również wpływać z faktu coraz większej złożoności rozwiązywanych problemów i interdyscyplinarnego charakteru podejmowanych działań.

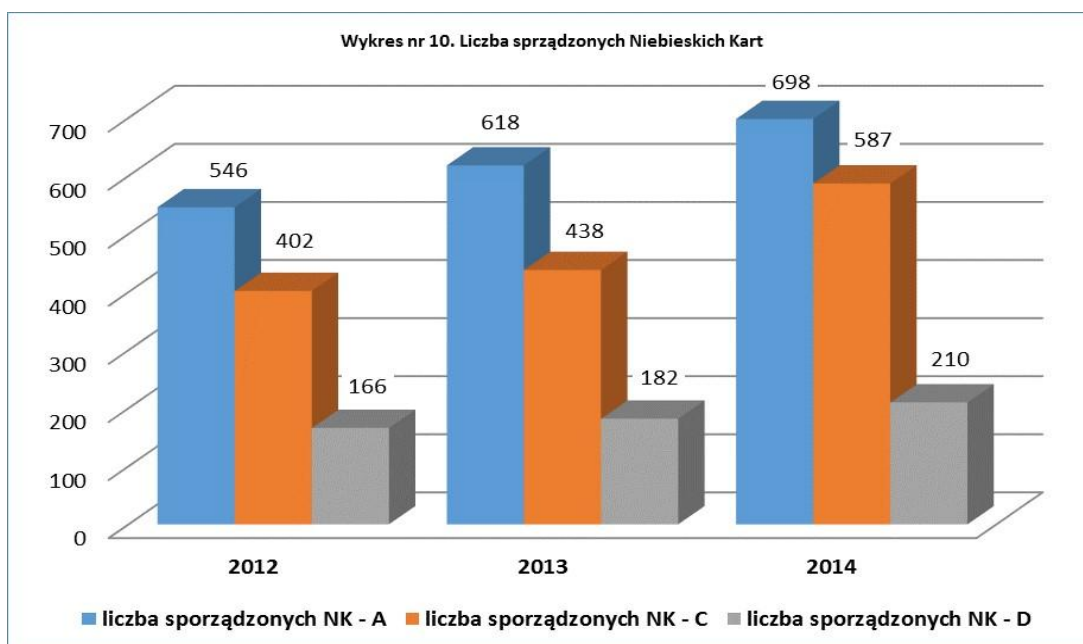
Opracowanie własne na podstawie danych MOPR

Grupy robocze powoływane są w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie. Podejmują działania zarówno w stosunku do osób doświadczających przemocy, jak i osób stosujących przemoc. **Wykres nr 8** przedstawia dane, które wskazują, że w posiedzeniach grup roboczych głównie uczestniczą osoby dotknięte przemocą w rodzinie: od **339** w 2012 roku do **587** w 2014 roku. Dane te wskazują na wzrost zaufania do służb funkcjonujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Udział osób stosujących przemoc w rodzinie kształtuje się na poziomie 30% w stosunku do ofiar przemocy. Mimo wciąż niesatysfakcjonującego poziomu ich zaangażowania, widoczna jest tu również tendencja wzrostowa. Najczęściej sprawcy nie identyfikują się z problemem, nie dostrzegają potrzeby zmiany swojej postawy, unikają ingerencji służb w sferę swojej prywatności, nie poczuwają się do odpowiedzialności.

Opracowanie własne na podstawie danych MOPR

Największą liczbę osób dotkniętych przemocą w rodzinie stanowią kobiety: w 2013 roku – **465**, w 2014 roku – **928**. Mniejszą grupą osób doświadczających przemocy są dzieci: w 2012 roku – **162**, w 2014 roku - **213**. Kolejne to osoby powyżej 65 roku życia, które doświadczyły przemocy od **70** w 2012 roku do **113** w 2013 roku i **108** w 2014. Najmniejszą grupą osób, wobec których stosowana jest przemoc są mężczyźni: **52** w roku 2012 przez **73** w roku 2013 do **63** w 2014 roku.

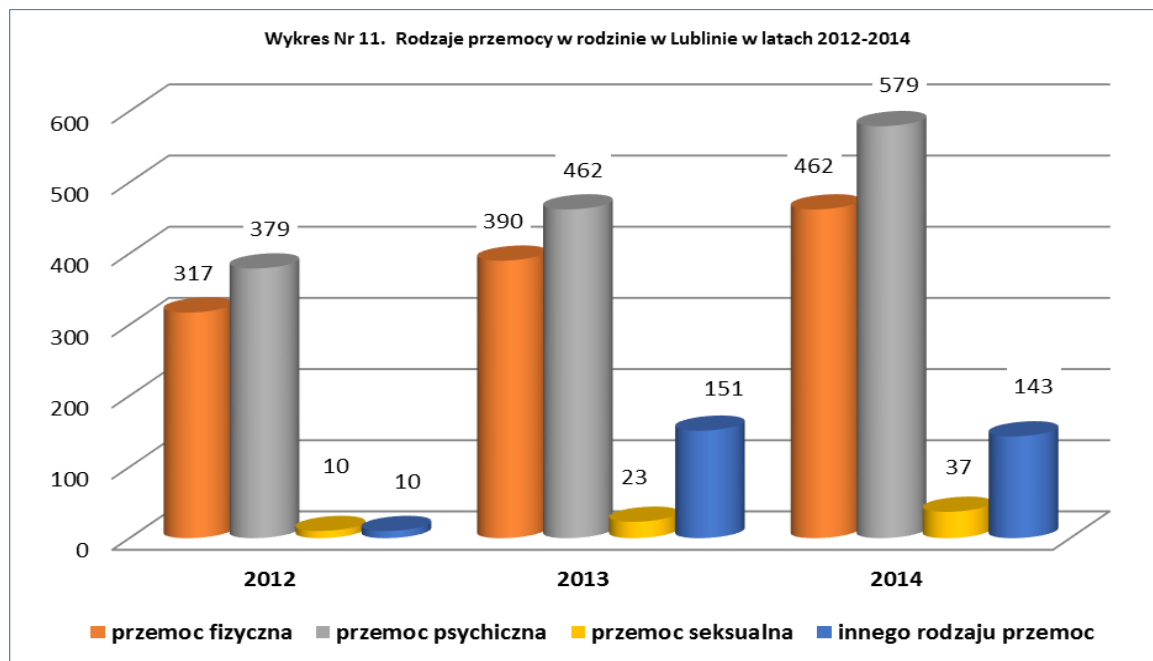

Opracowanie własne na podstawie danych MOPR

Formularz „Niebieska Karta – A” wypełniany jest w sytuacji stwierdzenia lub podejrzenia występowania przemocy w rodzinie. W analizowanym okresie liczba sporządzanych Niebieskich Kart stale wzrasta (**546** w roku 2012, **612** w roku 2013 oraz **698** w roku 2014). Przyczyną może być zwiększona liczba ujawnianych aktów przemocy w rodzinie, wzrost zaufania świadków i osób krzywdzonych do służb podejmujących interwencje, większa świadomość społeczna na temat negatywnych skutków przemocy w rodzinie, jak również coraz bardziej wyspecjalizowana kadra instytucji uczestniczących w procedurze „Niebieskiej Karty”.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego bądź grupy roboczej wypełniają formularz „Niebieska Karta – C” na posiedzeniu, w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Przedmiotowa analiza wskazuje, iż w latach 2012-2015 sporządzono odpowiednio (**402**, **438** i **587**) „Niebieskich Kart - C”. Świadczy to o wzroście uczestnictwa osób krzywdzonych w realizacji procedury.

„Niebieską Kartę – D” sporządza się w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Zgromadzone dane dowodzą, że „Niebieskie Karty - D” sporządzane są w mniejszej ilości niż „Niebieskie Karty - A” i „Niebieskie Karty - C” – jednakże z tendencją rosnącą (**166** w 2012 roku, **182** w 2013 roku oraz **210** w 2014 roku). Główną przyczyną jest absencja sprawców przemocy na posiedzeniach grup roboczych oraz prezentowana przez nich postawa.

Opracowanie własne na podstawie danych Policji

Z przeprowadzonej analizy wynika, że najczęściej stosowaną formą przemocy (wykres nr 11) jest przemoc psychiczna. W analizowanym okresie dotyczyła **1420** przypadków. Warto również wskazać, iż odpowiednio w latach 2012, 2013 i 2014 zauważalny jest wyraźny wzrost tego rodzaju przemocy **379**, **462** i **579** przypadków. Kolejną formą przemocy jest przemoc fizyczna, która w omawianym okresie dotyczy **1169** przypadków. Podobnie jak wcześniej występuje wzrost od **317** w roku 2012 do **462** w roku 2014. Należy również zauważyć, iż innego rodzaju przemoc stanowi tutaj znaczną liczbę **304** przypadków. Najrzadziej ujawnianą formą przemocy jest przemoc seksualna, która w 2012 roku dotyczyła **10** przypadków, w 2013 – 23, 2014 – 37. Można przypuszczać, że główną barierą w ujawnianiu tej formy przemocy jest wstyd osób krzywdzonych.

Podsumowując, na przestrzeni lat 2012 - 2014, można stwierdzić wyraźny wzrost zgłaszanych przypadków stosowania przemocy w rodzinie, dotyczy to wszystkich form przemocy.

Tabela nr 1. Sprawy dotyczące przemocy w rodzinie prowadzone przez Sądy Rejonowe (Lublin-Wschód i Lublin-Zachód) w latach 2012-2014

Lata	2012	2013	2014
Liczba orzeczonych środków karnych wobec sprawców przemocy	1	2	14
Liczba orzeczonych środków probacyjnych ogółem	92	99	136
w tym obowiązek powstrzymania się od nadużywania alkoholu	66	14	72
w tym poddania się leczeniu odwykowemu lub terapii	13	12	32
w tym powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach	2	9	0

w tym powstrzymanie się od kontaktowania z pokrzywdzonym	8	9	9
w tym powstrzymanie się od zbliżania się do pokrzywdzonego	2	1	2
w tym nakaz opuszczania lokalu	1	5	4
w tym liczba spraw o eksmisję sprawcy przemocy w rodzinie	4	8	16
Liczba postanowień sądu w trybie art. 75 k.k.	6	13	269

Opracowanie własne na podstawie danych Sądu Rejonowego Lublin Wschód i Lublin Zachód

Sąd Rejonowy Lublin-Wschód i Lublin-Zachód w latach 2012 - 2014 w wydanych orzeczeniach dotyczących przemocy w rodzinie w **17** przypadkach zastosował środki karne wobec sprawców przemocy. Ponadto orzekał środki probacyjne o łącznej liczbie **327** spraw. Szczegółowe zestawienie danych przedstawia **Tabela Nr 1**. Dane z Sądów wskazują, iż przypadki stosowania przemocy w rodzinie są rzadko przedmiotem postępowania karnego, a jeśli już są, to w ogromnej większości przypadków wyroki orzekane są w zawieszeniu. Przy czym w badanym okresie w postępowaniu sądowym nie orzeczono ani jednego środka probacyjnego w postaci zobowiązania sprawcy do uczestnictwa w programie korekcyjnoedukacyjnym, który może doprowadzić do trwałej zmiany zachowania sprawców, czyli jest najbardziej skutecznym sposobem zmiany postawy sprawcy, a tym samym zniwelowaniem ryzyka dalszego stosowania przez niego przemocy wobec najbliższych.

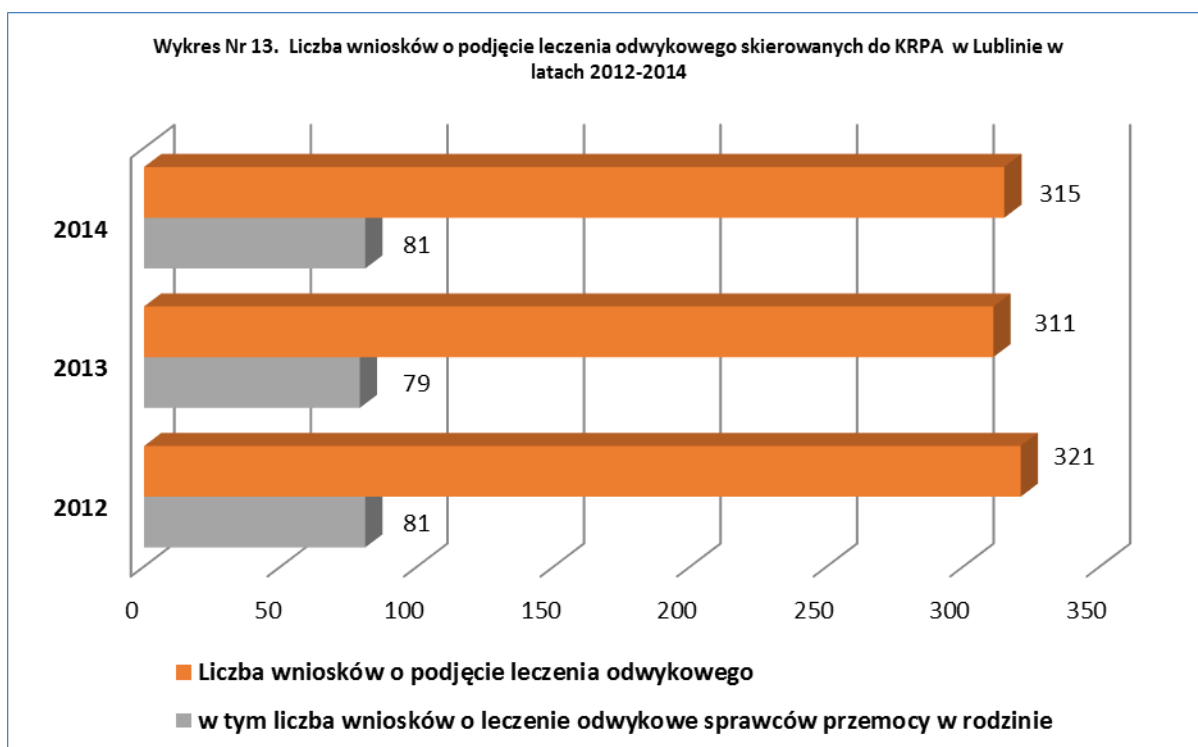
Tabela nr 2. Liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie prowadzonych przez Prokuraturę Okręgową w Lublinie w latach 2012-2014

Lata	2012	2013	2014
sprawy zakończone aktem oskarżenia	401	334	255
sprawy z zastosowaniem tymczasowego aresztowania	58	57	58
sprawy z zastosowaniem dozoru policji	83	39	12
sprawy z zastosowaniem dozoru policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego z pokrzywdzonym	24	42	19
sprawy z zastosowaniem dozoru policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania się od kontaktu z pokrzywdzonym	12	15	25
sprawy z zastosowaniem nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego z pokrzywdzonym	7	26	11

Opracowanie własne na podstawie danych Prokuratury Okręgowej

Na podstawie danych otrzymanych z Prokuratury Okręgowej w Lublinie (**Tabela Nr 2**) sporządzono zestawienie dotyczące liczby postępowań. Łącznie w latach 2012 - 2014 prowadzonych było **990** spraw zakończonych aktem oskarżenia. W **171** sprawach tej kategorii wobec podejrzanych zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. W **134** przypadkach zastosowano dozór policji, a w **85** sprawach dozór policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. W **52** sprawach wprowadzony został dozór policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania od kontaktu z pokrzywdzonym. Nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego z pokrzywdzonym zastosowano w **44** przypadkach.

Na podstawie przedstawionych danych wyraźnie widoczny jest spadek liczby spraw dotyczących przemocy w rodzinie zgłoszonych i zakończonych aktem oskarżenia. Nie można stwierdzić, iż przemocy kwalifikującej się do wszczęcia postępowania karnego jest mniej, szczególnie porównując liczbę wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”. Przyczyną i jednocześnie skutkiem takiego stanu rzeczy może być utrata zaufania osób krzywdzonych do możliwości prawnych uzyskania bezpieczeństwa w rodzinie, z uwagi na niską skuteczność prawnego egzekwowania/karania osób stosujących przemoc. Inną potencjalną barierą w zgłaszaniu podejrzenia popełnienia przestępstwa do organów ścigania jest fakt, że często sprawca przemocy jest osobą, która w znacznym stopniu lub całkowicie utrzymuje rodzinę. Z obawy przed utratą głównego żywiciela rodziny, osoby dotknięte przemocą nie ujawniają skali popełnianych wobec nich krzywd.

Opracowanie własne na podstawie danych KRPA

Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2012 - 2014 w **947** przypadkach prowadziła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego z czego **241** wniosków dotyczyło wniosków o leczenie odwykowe sprawców przemocy w rodzinie.

Tabela nr 3. Wsparcie udzielone osobom i rodzinom dotkniętym przemocą zmuszonym do opuszczenia miejsca zamieszkania

Lata		2012	2013	2014
Centrum Interwencji Kryzysowej	Liczba rodzin	4	8	23
	w tym osoby dorosłe	11	12	23
	w tym dzieci	7	3	8
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy	Liczba rodzin	25	14	20
	w tym osoby dorosłe	25	15	45
	w tym dzieci	37	24	25

Opracowanie własne na podstawie danych SOWOP i CIK

W sytuacjach występowania przemocy w rodzinie i konieczności natychmiastowego opuszczenia miejsca zamieszkania ofiar przemocy, jest możliwość umieszczenia (matki wraz z dzieckiem, dziećmi) w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie lub mieszkaniu interwencyjnym Centrum Interwencji Kryzysowej. Z tej formy pomocy mogą skorzystać osoby i rodziny, które w wyniku traumatycznych wydarzeń losowych znalazły się w sytuacji kryzysu i wymagają pomocy, w szczególności dotyczy to ofiar przemocy w rodzinie. Pobyt ma charakter krótkoterminowy, jest nieodpłatny. Osobom korzystającym ze schronienia udzielana jest pomoc psychologiczna, prawna, terapeutyczna i socjalna wspierająca ich działania ukierunkowane na przezwyciężenie sytuacji kryzysowej. Z pomocy w formie schronienia w latach 2012 - 2014 skorzystało odpowiednio w CIK– **11, 20 i 23** oraz w SOWOP – **25, 15 i 48** ofiar przemocy, szczegółowe dane prezentuje **Tabela nr 3**.

3.2. Stan zasobów

3.2.1. Zasoby instytucjonalne

Na terenie Lublina istnieje dobrze rozwinięta sieć instytucji zajmujących się bezpośrednio przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie:

- Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin
- Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Urzędu Miasta Lublin
- Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin
 - Placówki oświatowe w tym poradnie psychologiczne - pedagogiczne
 - Poradnia Psychoprofilaktyki i Terapii Rodzin
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie,
 - Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin MOPR
 - Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie
 - 17 Sekcji pracy socjalnej
- Komenda Miejska Policji w Lublinie,
 - 7 komisariatów policji
- Prokuratury Rejonowe w Lublinie:
 - Prokuratura Rejonowa w Lublinie,
 - Prokuratura Rejonowa Lublin - Południe w Lublinie
 - Prokuratura Rejonowa Lublin - Północ w Lublinie
- Sądy Rejonowe w Lublinie:
 - Sąd Rejonowy Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku
 - Sąd Rejonowy Lublin - Zachód w Lublinie
 - Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej
- Podmioty lecznicze: Publiczne i Niepubliczne ZOZ w tym Ośrodek Leczenia Uzależnień SPZOZ w Lublinie, Szpitale i Pogotowie Ratunkowe
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie
- Organizacje pozarządowe zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, między innymi:
 - Fundacja SOS Ziemi Lubelskiej
 - „AGAPE” Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym
 - Stowarzyszenie „STOP” Pomoc dla osób w sytuacji kryzysowej i ofiar przemocy w rodzinie
 - Stowarzyszenie „KONTAKT”
 - Towarzystwo „Nowa Kuźnia”
 - Fundacja „PRAESTERNO”
 - Stowarzyszenie MONAR
 - Stowarzyszenie Równych Szans „Bona Fides”

- Specjalistyczne miejsca pomocy prowadzone przez jednostki miasta, organizacje pozarządowe oraz kościelne osoby prawne:
 - Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie – - Fundacja SOS Ziemi Lubelskiej
 - Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie
 - Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin MOPR
 - Specjalistyczna Poradnia Psychoprofilaktyki i Terapii Rodzin przy Zespole Poradni nr 2
 - Miejski Pokój Przyjęć dla Ofiar Przemocy - Komenda Miejska Policji w Lublinie
 - Niebieski pokój przesłuchań – Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie
 - Niebieski pokój przesłuchań – Sąd Rejonowy Lublin-Wschód z siedzibą w Świdniku
 - Świetlice socjoterapeutyczne

3.2.2. Potencjał w sferze zasobów ludzkich

Miasto Lublin dysponuje wysokim potencjałem w sferze zasobów ludzkich, który stanowi:

- Dobrze przygotowana, doskonaląca się grupa specjalistów udzielających wsparcia ofiarom i świadkom przemocy oraz sprawcom przemocy
- Sprawnie funkcjonujący Zespół Interdyscyplinarny
- Gotowość do współpracy międzyinstytucjonalnej
- Wzrastająca świadomość co do rangi problemu przemocy w rodzinie u coraz szerszego kręgu przedstawicieli instytucji i służb zajmujących się tym zagadnieniem. Dlatego umożliwienie dalszego doskonalenia kadr zajmujących się diagnozowaniem i pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie winno zajmować istotne miejsce w zadaniach Programu.

3.3. Wnioski.

W związku z przeprowadzoną diagnozą w obszarze problematyki przemocy w rodzinie w Lublinie oraz biorąc pod uwagę stan zasobów ludzkich i instytucjonalnych, stwierdzono, iż występują następujące potrzeby w sferze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które należy wziąć pod uwagę w założeniach Programu.

- Prowadzenie systemu informacji i edukacji w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu zwiększenia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez: kampanie społeczne, działania profilaktyczne, edukacyjne, propagowanie właściwych postaw wolnych od przemocy, szczególnie u rodziców.

- Zintensyfikowanie działań ochronnych wobec osób krzywdzonych, a szczególnie zwiększenie możliwości ochrony przed przemocą osób starszych i niepełnosprawnych.
- Zwiększenie oferty skierowanej dla sprawców przemocy, poprzez prowadzenie stałego systemu działań korekcyjnych i terapeutycznych oraz ścisłą współpracę organów ścigania i sprawiedliwości.
- Zwiększenie skuteczności stosowania oddziaływań prawnych w zakresie natychmiastowego odizolowania sprawcy od osób krzywdzonych i zakazu zbliżania.
- Stałe podnoszenie kompetencji osób podejmujących działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Stałe rozwijanie sieci instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się bezpośrednio przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz doskonalenie ich zasobów kadrowych i lokalowych.
- Doskonalenie systemu współpracy i koordynacji pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową.

IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Program jest dokumentem opracowanym przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie, na podstawie wytycznych Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Głównym założeniem jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc; edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Przemoc w rodzinie należy rozpatrywać z wielu perspektyw w szczególności psychologicznej, prawnej, ekonomicznej, społecznej i moralnej. Z tego względu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga wieloaspektowego podejścia, a przede wszystkim **systemowego**, z zaangażowaniem wszystkich podmiotów zajmujących się bezpośrednio czy też pośrednio tym problemem. Żadna pojedyncza instytucja nie jest w stanie skutecznie rozwiązywać problemu przemocy w rodzinie.

4.1. Kierunki działań

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Lublinie, realizacji celów ustawowych, Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz celów wskazanych w niniejszym programie określono główne kierunki działań oraz sprecyzowano grupy odbiorców do których są one kierowane.

- I. Profilaktyka i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie –
- obszar kierowany do społeczeństwa lokalnego, w tym osób i rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie.

- II.** Ochrona i pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie – obszar skierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, o których mowa w art. 2 pkt. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- III.** Oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie – obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie (kobiet i mężczyzn, dorosłych oraz nieletnich).
- IV.** Podnoszenie kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i zacieśnianie współpracy pomiędzy nimi – obszar kierowany do przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Każde z działań przypisane jest konkretnym realizatorom odpowiedzialnym za ich realizację oraz określone zostały wskaźniki monitorowania realizacji tych działań.

V. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Lublina.

Cele szczegółowe:

- I.** Wzrost oddziaływań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie.
- II.** Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
- III.** Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- IV.** Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.

VI. ZADANIA DO REALIZACJI

Cel. I. Wzrost oddziaływań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie.

Zadanie 1

Prowadzenie badań i analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych.

Realizator:

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin w ramach zlecenia zadania wskazanemu podmiotowi

Wskaźniki:

okresowo opracowywany raport dotyczący diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie

Zadanie 2. Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy na terenie Lublina

Działania:

1. Prowadzenie statystyk w zakresie zjawiska przemocy przez wszystkie instytucje zgodnie z wymaganiami resortowymi oraz w sposób wynikający z Programu.
2. Analiza danych statystycznych pozyskanych z instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Lublinie przez Zespół Interdyscyplinarny w celu diagnozowania skali zjawiska i monitorowania zmian.

Realizatorzy:

Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin
Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin
Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych
Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie
Komenda Miejska Policji w Lublinie
Sądy Rejonowe w Lublinie
Prokuratury Rejonowe w Lublinie
Podmioty lecznicze w Lublinie
Straż Miejska Miasta Lublin
Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie
Organizacje pozarządowe i kościelne osoby prawne
Inne podmioty

Wskaźniki:

- liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”
- liczba powołanych grup roboczych

- dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie coroczne sprawozdanie z realizacji Programu

Zadanie 3

Edukacja społeczna, profilaktyka i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy rodzinie.

Działania:

1. Organizacja i udział w ogólnopolskich i lokalnych kampaniach społecznych.
2. Organizacja i udział w festynach środowiskowych, imprezach profilaktycznych.
3. Promowanie treści profilaktycznych nt zjawiska przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy wobec dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych w środkach masowego przekazu.
4. Realizacja programów profilaktycznych, treningów zastępowania agresji, prelekcji dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
5. Opracowywanie i dystrybucja materiałów informacyjno - edukacyjnych.
6. Promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy poprzez różne formy psychoedukacyjne dla rodziców.
7. Edukacja z zakresu przemocy w rodzinie w ramach nauk przedmażeńskich.

Realizatorzy:

Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin
Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin
Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych
Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie
Komenda Miejska Policji w Lublinie
Kuratorskie Zespoły Służby Sądowej
Straż Miejska w Lublinie
Organizacje pozarządowe
Kościelne osoby prawne

Wskaźniki:

- liczba lokalnych kampanii
- liczba imprez profilaktycznych
- liczba informacji medialnych
- liczba programów profilaktycznych, treningów zastępowania agresji, prelekcji oraz osób w nich uczestniczących
- liczba opracowanych materiałów i dystrybuowanych ulotek

- liczba zajęć psychoedukacyjnych dla rodziców
- liczba miejsc realizujących rozszerzony program nauk przedmałżeńskich

Cel II. Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Zadanie 1. Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych oraz świadkom przemocy.

Działania:

1. Poradnictwo medyczne, psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, prawne, socjalne, doradztwo zawodowe.
2. Wsparcie materialne.
3. Praca socjalna.
4. Interwencja kryzysowa świadczona ambulatoryjnie i środowiskowo, szczególnie w środowiskach osób starszych i niepełnosprawnych, których stan zdrowia ogranicza możliwości korzystania z pomocy ambulatoryjnej.
5. Całodobowy telefon zaufania.
6. Telefon zaufania dla seniorów.
7. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”.
8. Praca psychologiczna i terapeutyczna z dorosłymi (w tym z osobami starszymi i niepełnosprawnymi), młodzieżą i dziećmi: terapia indywidualna i grupowa (różnych grup wiekowych); grupy: psychoedukacyjne z elementami psychoterapii, grupy wsparcia, grupy samopomocowe; formy warsztatowe: praca nad relacjami w rodzinie z przemocą, umiejętnościami interpersonalnymi i społecznymi; warsztaty dla rodzin.

Realizatorzy:

Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, w tym Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin,
Seksja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz sekcje pracy socjalnej
Komenda Miejska Policji w Lublinie
Podmioty realizujące procedurę „Niebieskie Karty”
Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin
Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Urzędu Miasta Lublin
Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty

Wskaźniki:

- liczba porad udzielonych osobom dotkniętym przemocą
- liczba osób objętych interwencją kryzysową, poradnictwem oraz pomocą i wsparciem
- liczba podmiotów prowadzących grupy psychoedukacyjne i terapeutyczne
- liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty”
- liczba zgłoszeń do całodobowego telefonu zaufania
- liczba zgłoszeń dotyczących przemocy w rodzinie do telefonu dla seniorów

Zadanie 2. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania bądź pobytu.

Działania:

1. Udzielanie bezpiecznego schronienia osobom dorosłym lub rodzinom dotkniętym przemocą.
2. Udzielanie bezpiecznego schronienia dzieciom – ofiarom przemocy (rodziny zastępcze pełniące zadania pogotowia rodzinnego, placówki opiekuńczo - wychowawcze typu interwencyjnego, miejsca hostelowe).
3. Kompleksowa pomoc specjalistyczna osobom dotkniętym przemocą.

Realizatorzy:

Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie
Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty

Wskaźniki:

- liczba osób dorosłych lub rodzin, którym udzielono bezpiecznego schronienia
- liczba dzieci, którym udzielono bezpiecznego schronienia
- liczba podmiotów świadczących pomoc w postaci schronienia
- liczba miejsc w instytucjach świadczących pomoc w postaci schronienia

Zadanie 3. Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie, także w toku postępowania karnego.

Działanie:

1. Wykorzystywanie przyjaznych pokoi przesłuchań do czynności procesowych.
2. Przyjazne patrole – funkcjonariusza policji, pracownika socjalnego i psychologa odwiedzające rodziny z dziećmi zagrożonymi przemocą w rodzinie.

Realizatorzy:

Komenda Miejska Policji w Lublinie
Sądy Rejonowe w Lublinie
Prokuratury Rejonowe w Lublinie
Miejski Ośrodek pomocy Rodzinie w Lublinie
Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie

Wskaźniki:

- liczba przyjaznych pokoi przesłuchań
- liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach
- liczba osób dorosłych przesłuchanych w przyjaznych pokojach
- liczba Przyjaznych patroli
- liczba odwiedzonych rodzin przez Przyjazne patrole
- liczba interwencji zakończonych przewiezieniem dziecka w bezpieczne miejsce

Zadanie 4. Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Realizator:

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie
Komenda Miejska Policji w Lublinie
Podmioty lecznicze

Wskaźniki:

Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie z danych posiadanych przez MOPR w Lublinie.

Cel III. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadanie 1. Zapewnienie stałych form oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, interwencyjnych i terapeutycznych skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, dorosłych oraz nieletnich.

Działania:

1. Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla dorosłych sprawców przemocy.
2. Prowadzenie oddziaływań terapeutycznych w szczególności terapii i psychoterapii dla osób stosujących przemoc w rodzinie, zmierzających do zmiany wzorców zachowań.

3. Podejmowanie działań wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty”.
4. Prowadzenie edukacji i terapii dla nieletnich.

Realizatorzy:

Zespół Interdyscyplinarny
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie
Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie
Placówki oświatowe
Areszt Śledczy w Lublinie
Ośrodek Leczenia Uzależnień SP ZOZ
Organizacje pozarządowe

Wskaźniki :

- liczba realizowanych programów korekcyjno-edukacyjnych
- liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych
- liczba wypełnionych formularzy - D „Niebieskie Karty”
- liczba nieletnich sprawców przemocy biorących udział w terapii

Zadanie 2 Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą.

Działania:

1. Zatrzymywanie osób stosujących przemoc w rodzinie.
2. Stosowanie przez prokuraturę oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie środków zapobiegawczych w szczególności: w przedmiocie dozoru policji z zakazem kontaktowania z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, a także nakazania opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, ewentualnie tymczasowego aresztowania.
3. Występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, zakazie przebywania w określonych miejscach, opuszczenia przez sprawcę lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

Realizatorzy:

Komenda Miejska Policji w Lublinie
Prokuratury Rejonowe
Sądy Rejonowe w Lublinie
Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej

Wskaźniki:

- liczba zatrzymań sprawców przemocy w rodzinie
- liczba zastosowanych środków zapobiegawczych
- liczba złożonych wniosków do sądu o zastosowaniu środków zapobiegawczych
- liczba wniosków do sądu w przedmiocie zastosowania środków karnych i probacyjnych
- liczba wniosków kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych na etapie postępowania wykonawczego
- liczba orzeczeń sądowych uwzględniających w/w wnioski w postępowaniu wykonawczym

Cel IV. Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.

Zadanie 1. Systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury „Niebieskie Karty” i prowadzenia interwencji kryzysowej.

Działania:

- 1.Szkolenia resortowe.
- 2.Szkolenia interdyscyplinarne z zakresu przeciwdziałania przemocy.
- 3.Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń w celu podniesienia umiejętności pracy z osobami dotkniętymi problemem przemocy oraz skuteczniejszego radzenia sobie ze stresem.
- 4.Zapewnienie pomocy psychologicznej - superwizji dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Realizatorzy:

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin
Zespół Interdyscyplinarny
Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin
Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Urzędu Miasta Lublin
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Centrum Interwencji Kryzysowej
Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Komenda Miejska Policji w Lublinie
Prokuratury Rejonowe w Lublinie
Sądy Rejonowe

Kuratorskie Zespoły Służby Sądowej
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
Straż Miejska Miasta Lublin
Areszt Śledczy
Organizacje pozarządowe
Inne podmioty

Wskaźniki:

- liczba szkoleń dotyczących przemocy w rodzinie - dla służb danego resortu
- liczba szkoleń interdyscyplinarnych
- liczba uczestników szkoleń
- liczba osób superwizowanych

Zadanie 2. Doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy rodzinie w Lublinie.

Działania:

1. Dialog społeczny pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i zapobieganie jego skutkom – systematyczne spotkania członków Zespołu Interdyscyplinarnego, wspólne szkolenia przedstawicieli różnych instytucji, konferencje w celu wymiany doświadczeń.
2. Stworzenie bazy „Dobrych praktyk” (bank dobrych praktyk).
3. Umieszczenie informatora instytucji pomocowych na witrynach internetowych
4. Wymiana doświadczeń na forum ogólnopolskim, wizyty studyjne, współpraca z instytucjami i organizacjami z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym.

Realizatorzy:

Zespół Interdyscyplinarny
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin
Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin
Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Urzędu Miasta Lublin
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Centrum Interwencji Kryzysowej
Placówki lecznicze
Komenda Miejska Policji w Lublinie
Prokuratury Rejonowe w Lublinie
Sądy Rejonowe
Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej
Straż Miejska Miasta Lublin
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

Areszt Śledczy

Organizacje pozarządowe

Kościół Katolicki, inne kościoły i związki wyznaniowe

Wolontariat

Inne podmioty

Wskaźniki:

- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego
- liczba zorganizowanych wspólnych szkoleń, konferencji, seminariów
- liczba podmiotów uczestniczących we wspólnych szkoleniach, konferencjach i seminariach
- liczba uczestników szkoleń, konferencji i seminariów
- liczba podmiotów, które umieściły informator na swoich witrynach internetowych
- utworzenie bazy „Dobrych praktyk”
- liczba wyjazdów studyjnych
- liczba podmiotów współpracujących

VII. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Monitorowanie realizacji programu będzie odbywać się w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Zespołu Interdyscyplinarnego.

Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie corocznie w terminie do dnia 31 marca przedłoży Radzie Miasta Lublin sprawozdanie z realizacji Programu.

VIII. ŚRODKI FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU

Środki finansowe na realizację systemu będą pochodziły w szczególności z:

1. Środków własnych Miasta Lublin, w tym Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Lublina.
2. Dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych powiatowi.
3. Funduszy unijnych.
4. Funduszy strukturalnych.
5. Grantów i konkursów.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) do zadań własnych gminy i powiatu należy opracowanie i realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Lublin jest miastem na prawach powiatu, wobec powyższego Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016–2020 obejmuje również zadania powiatu realizowane na terenie Miasta Lublin.

Poprzedni Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015 został przyjęty Uchwałą Rady Miasta Lublin nr 176/XIII/2011 z dnia 8 września 2011 r. Okres jego obowiązywania upływa z dniem 31 grudnia 2015 r.

W związku z powyższym zachodzi konieczność przyjęcia przez Radę Miasta Lublin nowego Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na kolejny 5-letni okres.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 określa szczegółowe zadania ukierunkowane na rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewnienie dostępności specjalistycznej pomocy osobom i rodzinom z problemem przemocy domowej, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie, doskonalenie kadr zajmujących się diagnozowaniem i pomocą osobom dotkniętym tym problemem oraz edukację i profilaktykę mieszkańców Miasta Lublin.